

Hipsterismul tradiției

Scris de Ninel Ganea
Joi, 23 Ianuarie 2020 12:33

Pe nesimțite, pe ici, pe colo, tradiția românească își face din nou simțită prezența. Dovezile care indicau o moarte clinică rămân în continuare puternice și nu-mi propun să le infirm. Dar schimbările culturale nu se anunță niciodată cu un bubuit, ci mai degrabă cu mișcări subterane și marginale care încep, încetul cu încetul, să strângă și să seducă tot mai mulți oameni.

Manifestările acestei întoarceri sunt variate, dar au drept constantă o redescoperire mai mult sau mai puțin de suprafață a obiceiurilor și porturilor locale. De la interesul pentru bluzele românești (avem chiar o zi a iei pe 24 iunie), la remixul unor piese folclorice pe beaturi de hip-hop cu tot succesul acestei muzici, trecând prin reinventarea caselor tradiționale românești sau preluarea unor vestimentații folclorice în colecții pret-a-porter, asistăm la un fenomen care, chiar dacă nu are o mare amploare statistică, are o relevanță simbolică.

La prima vedere, mărturiile sunt plăcute și încurajatoare. Între o casă cu arhitectură neoromânească și o „vilă” cu termopane, plus alte accesorii moderne, alegerea nu pune probleme, mai ales într-un decor atât de șters cum este cel contemporan. Mai că și sunetele tradiționale, asortate cu versuri populare, pe beaturi, sunt, dacă ești strâns cu ușa, preferabile zgomotelor idioate care se califică drept muzică. Și în privința vestimentației poate fi odihnitor să privești piese populare care cad bine.

Tradiția este folosită, în primul rând, datorită valorii ei estetice. Oamenii sesizează un frumos natural, care îi farmecă și care le permite să se deosebească de cei din jurul lor. Când totul devină modă străină (nu neapărat de peste hotare), impersonală și uniformizatoare, accesarea tradiției este ca o gură de aer proaspăt, trasă pe nerăsuflăte. Rezervorul de frumos al tradiției este, în principiu, inepuizabil și nu trebuie decât să cauți pe îndelete pentru a găsi din abundență elementele unei culturi rurale înfloritoare și ofertante.

Dar tradiția nu reprezintă decât în aparență doar un corp estetic; în realitate este cu mult mai mult decât atât. Tradiția este, printre altele, și cea care dă sens și așezare unei vieți. Când

privești la o casă tradițională, de pildă, și nici măcar una de muzeu, toate lucrurile care o compun sunt integrate organic și au viață în ele, sunt legate unele de altele și totul este bine așa cum este. Nu vezi acolo nici elemente de decor transferate abrupt din alte spații, nici o grijă maniacală pentru ca locul să arate tradițional, adică genul de atenție și detaliu care respiră artificialitate și care este, deci, netradițional. Așadar, în tradiție lucrurile capătă o ordine și sunt făcute într-un anume fel deoarece acolo există o unitate a omului. Esteticul este unit cu eticul și duhovnicescul. Funcțiile omului acționează împreună, iar asta se vede la orice pas. În tradiție viața omului are continuitate și nu este jalonată de întrebările existențiale care definesc și amplifică absurdul omului modern.

Deși mă îndoiesc că acesta este lucrul care îi atrage pe oamenii moderni, totuși nu pot să nu mă întreb dacă nu contribuie și asta cumva la fascinația tradiției. Vederea unui om așezat și împăcat cu sine și cu lumea din jur te poate mișca cel puțin la fel de mult ca o casă tradițională reușită. Am văzut recent un interviu cu un tânăr dintr-un cătun izolat de lume, de pe o culme din Apuseni, care fusese nevoit să renunțe la școală – terminase doar șapte clase – pentru a-și îngriji tatăl bolnav. Băiatul nu o ducea nici el grozav cu sănătatea – fusese operat pe inimă – dar privindu-l și auzindu-l vorbind cu acel firesc fără de emfaze ori ieremiade, pe care ți-l dă legătura cu o tradiție, fie ea și în bună măsură pierdută, puteam să-mi dau seama lesne că are ceva foarte bogat, pe care eu nu-l am dar pe care mi l-aș dori. Și cred că multă lume suspină astăzi după o viață care să aibă sens. Dar astfel de oameni care să întrupeze vieți cu sens sunt o raritate așa că tot ce mai rămâne sunt urmele lor estetice.

În abstract, această căutare în tradiție a formulelor estetice poate genera o reînnoire mai adâncă, dar, în practică, lucrurile nu dobândesc o mare profunzime. Iar motivul principal îl reprezintă tocmai distrugerea operată de modernitate a unității interioare a omului, fragmentarea și sfârtecarea lui în diverse ipostaze separate. Doar în felul acesta se poate vorbi distinct de o estetică, etică șamd. care nu mai au nicio punte între ele. Astfel, de pildă, avem oameni care cultivă serios gustul pentru artele tradiționale, dar care altfel respiră, trăiesc și gândesc doar în atmosfera încărcată de miasme a modernității. Argumentul lor pentru tradiție se bazează pur și simplu pe un capriciu personal. Cuiva, de pildă, îi place tradiția românească, altuia îi place ultima modă occidentală, indiferent care o fi ea, iar între ele nu se poate face vreo comparație, deoarece fiecare trăiește așa cum îi place, iar alegerile omului sunt datul ultim.

Pentru cei vechi, adevărul, binele și frumosul erau un tot pentru că omul era văzut ca un întreg. Filocalia, colecția de scrieri duhovnicești dedicată „sfintelor nevoințe ale desăvârșirii”, se traduce literal ca iubire de frumos. Până recent nu exista o izolare de laborator a „frumosului” care să poată fi extras și cultivat ca atare de sine stătător.

Hipsterismul tradiției

Scris de Ninel Ganea

Joi, 23 Ianuarie 2020 12:33

Această pierdere a întregului tradițional iese în evidență destul de rapid la cei mai mulți căutători exclusiv ai frumosului local. Tocmai dezacordurile estetice trădează adesea absența unei viziuni a întregului. Uneori poți vedea o femeie de la oraș care merge la biserică îmbrăcată în port tradițional frumos dar încălțată pe tocuri înalte. Alteori vezi un băiat cu chimir și cămașă populară cu frizură de ofițer german și adidași roșii în picioare. Nu trebuie să fii surprins nici dacă vezi oameni de la oraș care s-au retras la țară sperând să găsească acolo energiile nebănuite (păgâne) ale naturii și satului. Tradiția îți poate oferi orice, în principiu, câtă vreme alegi grijuliu, cu penseta, ceea ce îți convine pe moment.

Dar nu ar trebui să fim prea critici vis-a-vis de aceste căutări, mai ales că ele exprimă o autentică golire de sens și frumos pe care oamenii nu o pot îndura. La urma urmei, nu ar fi ceva ieșit din comun ca formele, cultivate cu seriozitate, să ducă la un fond mai adânc, din care să se întrevadă rămășițele autentice ale tradiției integrale.